

ОБОРОННЕ БУДІВНИЦТВО НА ТЛІ ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ У СХІДНОМУ ПРИКАРПАТТІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIII – XIV ст.

Складна військово-політична ситуація другої половини XIII – XIV ст. на галицько-волинських землях скупю відображена в писемних джерелах. Плідному археологічному вивченню цього періоду тривалий час перешкождала відсутність надійної хронології старожитностей. Лише масштабні дослідження тогочасних напластувань з яскравими хронологічними маркерами (переважно, предметами імпорту), проведені автором у 1990-х роках минулого століття в головних центрах Галицько-Волинської держави цього періоду – Володимирі, Лучеську, Львові та Пересопниці, дозволили створити не лише хронологічну шкалу старожитностей т.зв. післямонгольського періоду але й з'ясувати низку особливостей суспільно-політичного розвитку українських земель напередодні втрати державності. Саме ця хронологічна шкала також дозволила продатувати масову появу укріплень у передгірській ділянці Східного Прикарпаття періодом XIII-XIV ст.

Саме на цей період припадає активна діяльність великокнязівської влади із освоєння передгірської території, внаслідок чого відбулися значні зміни у розселенні. Розбудова мережі укріплень на новоосвоєних територіях мала свої особливості. Вона відбувалась в умовах загострення в цей час військово-політичної ситуації навколо Галицько-Волинської держави. Характерною рисою оборонного будівництва Східного Прикарпаття цього періоду було широке залучення найсучасніших прийомів фортифікації, що відбувалося на тлі поглиблення військових контактів у центрально-європейському регіоні. Це були особливі форми наскельного дерев'яного будівництва, які робили фортеці неприступними навіть для досвідчених в облозі монгольських військ.

Ключові слова: мережа укріплень, оборонне будівництво, військово-політична ситуація, великокнязівська влада, Галицько-Волинська держава.

Військово-політична ситуація навколо Галицько-Волинської держави залишалася складною протягом всього періоду її існування. Особливого загострення вона набула протягом другої половини XIII – XIV ст. – цього загалом маловивченого періоду в історії галицько-волинських земель. Окрім скупості писемних джерел плідному вивченню даного етапу історії України іншими методами тривалий час перешкождали також різноманітні політичні «штампи». Вони впливали також і на інтерпретацію результатів археологічних досліджень пам'яток цього періоду.

Терський Святослав Володимирович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії, музеєзнавства і культурної спадщини Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів.

© Терський С. В., 2019

Вивчення процесу створення стратегічної мережі укріплень Галицько-Волинської держави у Східному Прикарпатті сьогодні відбувається за допомогою археологічних досліджень. Дані цих розкопок мають велике значення для правильної інтерпретації подій літописної історії, яка дійшла до нас уривками. Проте попри порівняно численний джерельний матеріал хронологічна та суспільна інтерпретація укріплених поселень досі не знайшла належного висвітлення в літературі. Однак, з огляду на помітну роль підкарпатських укріплень Галицької землі в історії України ці питання виступають на перший план сучасних історичних досліджень. Таким чином, вирішення проблеми військово-історичної інтерпретації укріплень Східного Прикарпаття можливе лише за умови наявності значного комплексу археологічних джерел.

Актуальність теми визначається тим, що пам'ятки оборонного будівництва Східного Прикарпаття тривалий час виконували роль не лише західного оборонного рубежу Галицької землі, але й всієї Київської держави. Вони включають в себе такі унікальні форми фортифікації, як наскельні фортеці як Бубнище, Урич (Тустань), що були шедеврами дерев'яної архітектури Європи. Ці укріплення вважаються не лише важливим фактором процесу творення кордонів князівства, але й залишались символом давньої української державності у період її втрати Україною.

Стан дослідження проблеми. Становлення системи розселення та формування кордону Галицького князівства у Східних Карпатах у період Київської та Галицько-Волинської держави в ширшому плані вивчали історики М.С. Грушевський, І.П. Крип'якевич. Першу інформацію про давні укріплення регіону маємо з початку ХХ ст. (*Janusz, 1918: 107, 222, 223*). Скласти повнішу карту прикарпатських городищ намагався львівський археолог Я. Пастернак (*Погоральський, Миська, Ляска, 2013*).

Оскільки письмові джерела дають дуже скупу характеристику цієї системи оборони, тому ключовими для характеристики цих фортець можуть бути лише дані археологічних досліджень, які масштабно розпочались у Східному Прикарпатті лише у другій половині ХХ ст. Певний час пам'ятки Княжої доби Прикарпаття в межах Львівської області досліджували О.О. Ратич, а в межах Івано-Франківщини – Б.А. Томенчук (*Liwoch, 2003*).

Вивчення прикарпатських городищ в той час замикалося лише на фіксації укріплень, зніманні, переважно, окомірних планів. Перше зведення такого роду було здійснено ленінградським

дослідником П.О. Раппопортом. Він же вперше підняв питання хронологічної та суспільної інтерпретації прикарпатських городищ. Згодом їх досліджували М.Ф. Рожко, О.М. Корчинський та М.П. Кучера. Проте на перешкоді дослідникам стояла ненадійна хронологічна шкала середньовічних старожитностей, на що стосовно датування напластувань фортеці Тустань давніше вказувалося автором статті (*Терський, 2001: 132-134*).

Однією з причин помилкового датування було обмеження джерельної бази лише містами Середнього Подніпров'я (давніх Київщини, Чернігівщини та Переяславщини), які припинили своє існування або значно зменшилися у розмірах внаслідок міграції населення на Східне Прикарпаття та Волинь після походу Батия.

Лише у 1990-х рр. минулого століття під час дослідження головних центрів Галицько-Волинської держави цього періоду – Володимира, Лучеська, Львова та Пересопниці вдалося виділити напластування т.зв. «післямонгольського періоду» та на основі знахідок яскравих хронологічних маркерів (переважно, предметів імпорту) автору статті вдалося створити не тільки хронологічну шкалу старожитностей але й з'ясувати низку особливостей суспільно-політичного розвитку українських земель напередодні втрати державності (*Терський, 2001; 2001a; 2006: 135-141*).

Новизна дослідження. В даній статті автор на основі аналізу даних археологічних досліджень попередників, застосовуючи власну, давніше апробовану хронологічну шкалу, робить спробу окреслити процес формування мережі заселення та фортифікації у передгірських районах у XIII – XIV ст.

Метою статті є аналіз сучасних історичних досліджень проблеми, а також особливостей джерельної бази, що стосується формування заселення передгірських районів Галицького князівства, з'ясування початкових етапів становлення територіальної структури Підгір'я та етапи розвитку т.зв. Карпатської оборонної смуги.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Як відомо, мережа укріплень Верхнього Подністрів'я включала в себе велику кількість городищ. В процесі освоєння Східного Прикарпаття великокнязівською владою частина укріплень плеїнної доби зазнала суттєвого руйнування і перестала функціонувати. Протягом XI – початку XII ст. спостерігається навіть деякий відтік населення з окремих територій Прикарпаття та Волині. В подальшому передгірські території, як

правило, залишалися в стороні від спустошливих міжусобних воєн, що, очевидно, дозволило відновити їх людський потенціал. З іншого боку, потреби зміцнення зв'язків з Центральною Європою змушували торувати шляхи у гірських районах Східного Прикарпаття. Однак, серйозною перешкодою цьому була слабка заселеність цієї території.

У зв'язку з цим транскарпатським шляхом підгірська частина Східного Прикарпаття вперше потрапляє на сторінки літописів лише в середині XIII ст. Приводом став наступ монголів на Україну. Тоді, у 1240 році переходячи Карпати по дорозі з угрів, король Данило Романович зупинявся на ночівлю: «...і вернувся він од короля і приїхав в Синеводсько в монастир Святої Богородиці» (*ПСРЛ. Т. 2. 1908, стб. 787*).

Найкраще археологічно вивчене на сьогодні Літописне Синьовидне (Синеволодьсько) пов'язується з двома городищами в селищі Верхнє Синьовидне Сколівського р-ну Львівської обл. Перші роботи на цих пам'ятках проводились ще у 1972-1973 рр. львівським археологом Олексієм Ратичем. Згодом, у 1990-ті роки городища обстежувалися Карпатською архітектурно-археологічною експедицією Інституту суспільних наук АН УРСР Михайла Рожка та Верхньодністрянською археологічною експедицією Інституту народознавства НАН України Ореста Корчинського.

Відомо, що мисове городище при злитті рік Опір та Стрий, в ур. Голий горб (Городище) виразного культурного шару немає, проте, біля північного схилу ур. Городище виявлено другу лінію оборони у вигляді невисокого валу. Натомість інше городище площею 4,5 га, яке займає мисове підвищення першої надзаплавної тераси р. Опір в ур. Золота гора, було укріплене потужним валом висотою від 1,6 до 2,7 м з шириною підніжжя від 5 до 8 м. Хоча більшість культурних напластунків цього городища знищено пізнішим кладовищем та ранньомодерним замчищем у північно-східній частині, дослідженнями О. Ратича поблизу південно-східного краю пам'ятки вдалося виявити рештки дерев'яної споруди стовпової конструкції. Як показало сучасне вивчення речового матеріалу, споруда, а, отже, й культурний шар городища, датується другою половиною XIII-XIV ст. (*Миська, 2019*).

Подальші дослідження проведені Р. Суликом з південно-західного боку городища у 1989-90 рр. з'ясували, що в'їзд на територію пам'ятки проходив з південно-східного боку, а зібраний підйомний

матеріал датовано XII – XIII ст., проте об'єктів цього часу не зафіксовано. Це дало підстави досліднику припустити, що згаданий в літописі монастир Пресвятої Богородиці знаходився в сусідньому с. Нижнє Синьовидне в ур. Замок Данила, де під час обстежень пам'ятки було зібрано фрагменти кераміки XIII ст. (*Миська, 2019*).

Вздовж поживавленого карпатського шляху відомі в передгірській частині й інші фортеці – наскельні укріплення в Бубнищі, Розгірчому та Уричі. Всі ці важливі об'єкти розташовані неподалік літописного Синеводська (Синевідська) з монастирем Богородиці і мають тривалу історію дослідження.

Перші розкопки пам'ятки наскельної архітектури в с. Бубнище були проведені І. Вагилевичем ще 1861 р. Хоча сьогодні існує детальний її опис та навіть ймовірна реконструкція, зроблені дослідником наскельної архітектури М. Рожком (*Рожко, 2016: 147-149*), проте, багаторазові розкопки культурних нашарувань, проведені за останні півсотні років різними дослідниками, не наблизили до розуміння фортеці. Однак, недавно виявлені автором у фондах Львівського історичного музею матеріали з розкопок І. Вагилевича підтверджують здогад про функціонування на скелях Бубнища, ймовірно, мисливського замку галицьких князів разом з філією котрогось з галицьких монастирів. Відомо, що на Русі сусідство княжих садиб та монастирів було, швидше, закономірністю, ніж випадковістю (*Терський, 2019*). Неподалік, нижче за течією р. Сукель у с. Задеревач на Стрийщині історик І. Крипякевич також розміщує літописний Полонинський монастир ігумена Григорія.

Перші археологічні розкопки під розташованими на скелях печерами у с. Розгірче проводились у 1878 р. А. Кіркором та В. Пшибиславським, а найбільш детальний опис цієї пам'ятки належить знаменитому львівському досліднику початку XX ст. Б. Янушу (В. Карповичу). Дослідження львівського архітектора Романа Сулика у 1990-х рр. дозволили датувати заснування там культового осередку у XII – XIV ст. (*Сулик, 1995: 110*).

Аналогічно на сьогодні датуються й укріплення знаменитої фортеці Тустань, яку майже щорічно досліджують, починаючи з 1973 р. (*Терський, Куценяк, 2019*).

Ще один район концентрації оборонних та культових осередків пов'язаний з княжим Перемишлем, на південний схід від якого в околицях Самбора (тепер м. Старий Самбір Старосамбірського

р-ну Львівської обл.), згаданого у стародавньому списку «волинських» (тобто галицько-волинських) міст у Воскресенському літописі (*Тихомиров, 1950:240*), знаходився ряд монастирів, особливо відомих мощами св. Онуфрія. Цей церковний центр навіть мав традиції окремого єпископства.

Оборонні споруди княжого Самбора досі не вивчені (*Рожко, 1996: 171-172*), проте у сусідньому монастирі у с. Спас було досліджено фундаменти кам'яної оборонної вежі-донжона (розмірами 8,8x8,7 м) на зразок відомих волинських фортець кінця XIII ст. (*Малевская, Кос, Рожко, 1979*). Ще один оборонний монастир було збудовано у XIII – XIV ст. у Лаврові.

Археологічне вивчення цих пам'яток теж започатковане експедицією Львівського історичного музею (під час польового сезону 1973 р. Р.С. Багрій досліджував місце розташування княжого монастиря у Лаврові).

До слабо вивчених оборонних та культових осередків Східного Прикарпаття наразі належить знаменитий Угорницький Спасо-Преображенський монастир (сучасний розмістився в урочищі «Новосілки» околиці смт Отинія Коломийського району).

Прикметно, що всі ці об'єкти хронологічно пов'язані з добою князя Данила Галицького. З літопису відомий факт масштабного освоєння Карпатського регіону внаслідок походу хана Батия. Таким чином, освоєння цієї частини карпатського регіону слід пов'язувати із переміщеннями населення переважно з Наддніпрянщини під натиском степовиків.

Ймовірно, саме приплив чисельного чернецтва з монастирів Київщини внаслідок спустошення Середнього Подніпров'я став передумовою стрімкого росту монастирів Східного Прикарпаття.

За свідченнями писемних джерел, саме ці передгірські місцевості почали відігравати провідну роль в політичному житті Галицького князівства. Під час ударів кочових орд підкарпатській території не лише зберегли свій людський потенціал, але й примножили завдяки втікачам з територій Опілля. Як відомо, внаслідок монгольського нашествия у володіннях князя Данила Галицького знайшли притулок ділові люди з усієї України, зокрема, ремісники багатьох спеціальностей, вихідці з різних місцевостей Сходу і Заходу.

Прибуття значної кількості економічно активного населення дозволило сформувати на новоосвоєних землях густішу мережу міст. Матеріали другої половини XIII-XIV ст. виявлено у Самборі

(Новому) та Стрию. Причому матеріали зі Стрия мають виразно міський характер та фіксують присутність в місті княжої дружини (Бандрівський, Сулик, 1994).

Висновки. Таким чином, освоєння Карпат відбувалося внаслідок значного припливу населення у середині XIII ст. та дещо пізніше. Як показує аналіз археологічного матеріалу з городищ, саме на цей період припало активне формування мережі фортифікацій Східного Прикарпаття.

Внаслідок загострення військово-політичної ситуації навколо Галицько-Волинської держави розбудова мережі укріплень мала свої особливості.

Саме на цей період окремі об'єкти фортифікації Східного Прикарпаття потрапляють на сторінки письмових джерел. Загострення стосунків із Угорським королівством в цей період вимагало зведення чисельніших та потужніших оборонних укріплень. Важливим моментом цього процесу були зміни у розселенні, що відбувались внаслідок освоєння передгірської території великокнязівською владою. Як відомо, просторі долини східнокарпатського передгір'я, захищені горами, забезпечували мирне існування мешканців навіть за умов різкого погіршення стосунків Галицько-Волинської держави із Золотою Ордою.

Характерною рисою оборонного будівництва Східного Прикарпаття цього періоду було широке залучення найсучасніших прийомів фортифікації, що відбувалося на тлі поглиблення військових контактів у центральноєвропейському регіоні. Ймовірно, необхідність масштабного освоєння передгір'я стала причиною деякого запізнення у формуванні карпатської система оборони, порівняно з укріпленнями, наприклад, Волинського князівства.

Використані посилання

Janusz B. 1918. *Zabytki przedhistoryczne Galicyi Wschodniej, Lwów.*

Liwoch R. 2003. *Stan badań nad grodziskami wczesnośredniowiecznymi i z początków późnego średniowiecza na zachodniej Ukrainie (obwody: iwano-frankowski, lwowski i tarnopolski)*, „Матеріали і sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego”, t. 24, s. 213-297.

Полное собрание русских летописей изданное по высочайшему повелению Императорскою археографическою комиссією. 1908. Т. 2. *Ипатьевская летопись*. Изд. 2-е. М. 936 с.

Бандрівський М., Сулик Р. 1994. *До проблеми походження міста Стрия. Міжнародна археологічна конференція "Еволюція розвитку слов'янських гродів VIII–XIV ст. у передгір'ї Карпат і Тамп"*, Львів, 27-29 вересня 1994 р.: Тези доповідей і повідомлень. Львів. С. 52-54.

Малеєвська М.В., Кос А.И., Рожко М.Ф., Шолохова Е.В. 1979. *Архитектурно-археологические исследования во Львове и Львовской области, Археологические открытия 1978 г.* Москва. С. 360–362.

Миська Роман. 2019. Дослідження карпатської архітектурно-археологічної експедиції на городищах у селищі Верхнє Синьовиднє. Пам'ятки Тустані в контексті освоєння Карпат у доісторичну добу та в середньовіччі; проблеми їх збереження та використання. *Матеріали IV Міжнародної наукової конференції до 80-річчя від дня народження Михайла Рожка*, 6-7 червня 2019 р., Львів; Урич. С. 14-15.

Погоральський Я., Миська Р., Ляска В. 2013. *Верхньодністерське Підгір'я у Х-XIV ст.* Colloquia russica. Series I, Vol. II. Przemysł i ziemia Przemyska w strefie wpływów Ruskich X - połowa XIV w. / pod red. Vitalija Nagirnego i Tomasza Pudłockiego. Kraków. С. 11-31.

Рожко М. Ф. 1996. *Тустань давньоруська наскельна фортеця.* Київ: Наук. думка. 240 с.

Рожко М.Ф. 2016. *Архітектура та система оборони Українських Карпат у князю добу.* Львів: БаК, 232 с.

Сулик Р. 1995. *Скельний монастир у Розгірчі на Стрийщині. Скелі й печери в історії та культурі стародавнього населення України.* Львів. С. 108–111.

Терський С. В. 2001. *Пересопниця після Батия. Нові знахідки.* Археологічні студії Ін-тут археології НАНУ, Буков. центр археол. досл. при ЧДУ. Вип. 1. Київ; Чернівці: Прут. С. 217-223.

Терський С. В. 2001. *До проблеми датування археологічного матеріалу періоду Галицько-Волинської держави.* Наукові записки (Львівський історичний музей). Вип. X. Львів. С. 130-158.

Терський С. В. 2007. *Історія Луцька у 3-х томах. Т. 1: Лучеськ Х–ХV ст.* Львів: Вид-во Національного університету "Львівська політехніка". 252 с., іл.

Терський С. В. 2019. З історії дослідження археологічно-архітектурної пам'ятки «Скелі Довбуша» в с. Бубнице на Прикарпатті. *Per aspera ad astra: до 100-річного ювілею відомого археолога Бориса Тимощука. Тези доповідей Міжнародної наукової семінару конференції*, 8 квітня 2019 р., Чернівці: ЧНУ. С.103-105.

Терський С. В., Куценяк О. 2019. Розкопки Львівського історичного музею у с. Урич в 1973 р., Пам'ятки Тустані в контексті освоєння Карпат у доісторичну добу та в середньовіччі; проблеми їх збереження та використання. *Матеріали IV Міжнародної наукової конференції до 80-річчя від дня народження Михайла Рожка*, 6-7 червня 2019 р., Львів; Урич. Львів, с. 10-11.

Тихомиров Н. А. 1950. "Список городов русских дальних и ближних". Исторические записки, Ин-тут истории СССР АН СССР. Вип. 40. Москва. С.214–259.

References

Janusz B. 1918. Prehistoric monuments of Eastern Galicia, Lviv (pl).

Liwoch R. 2003. The state of research on early medieval and early medieval strongholds in western Ukraine (Ivano-Frankivsk, Lviv and Ternopil region). In 'Materials and reports of the Rzeszów Archaeological Center', vol. 24, p.213-297 (pl).

The complete collection of Russian chronicles published at the highest command of the Imperial Archaeographic Commission. 1908. T. 2. Ipatiev Chronicle. Ed. 2nd. M. 936 p. (rus).

Bandrivsky M., Sulyk R. 1994. The problem of the origin of the city of Stryi [In Ukrainian]. In International Archeological Conference "The Evolution of the Development of Slavic Cities in the 8th-14th Centuries in the Foothills of the Carpathians and Tatras", Lviv, September 27-29, 1994: Abstracts and Reports. Lviv, 52-54 (ukr).

Malevskaya M., Kos A., Rozhko M., Sholokhova E. 1979. Architectural and archaeological research in Lviv and the Lviv region. In Archaeological discoveries 1978, Moscow, p. 360–362 (rus).

Myska R. 2019. Investigation of the Carpathian architectural-archeological expedition at the sites in the village of Verkhne Sinyvidnoe. Tustani monuments in the context of the Carpathian exploration in the prehistoric times and in the Middle Ages; problems of their conservation and use: materials of the IV International Scientific Conference on the 80th Anniversary of the birth of Mykhailo Rozhko, 6-7 June 2019, Lviv; Urych, p.14-15 (ukr).

Pogoralsky Y., Mysska R., Lyaska V. 2013. Upper Dniester foothills in the X-XIV centuries. In Colloquia russica. Series I, Vol. II. Przemysł and Przemysł's land in the Russian influence zone X - mid-14th century / edited by Vitalij Nagirny and Tomasz Pudłocki. Cracow, p.11-31 (pl).

Rozhko M. 1996. Tustan ancient Russian rock fortress. Kyjiv, 240 p. (ukr).

Rozhko M. 2016. Architecture and defense system of the Ukrainian Carpathians in the princely days. Lviv: Bak, 232 p. (ukr).

Sulyk R. 1995. The Rock Monastery in Razgirchi, Stryi Region. In Rocks and caves in the history and culture of the ancient population of Ukraine. Lviv, p.108–111 (ukr).

Tersky S. 2001. Peresopnytsia after Baty. New findings. In Archeological Studies. No. 1. Kyiv; Chernivtsi: Prout, p.217-223 (ukr).

Tersky S. 2001. On the problem of dating archaeological material of the Galicia-Volyn period. In Scientific Notes (Lviv History Museum). No. X. Lviv, p.130-158 (ukr).

Tersky S. 2007. History of Lutsk in 3 volumes. Volume 1: Lucessk of the X-XV centuries. Lviv: Issue of the National University of Lviv Polytechnic. 252 pp. (ukr).

Tersky S. 2019. From the history of the study of the archeological-architectural monument "Rocks of Dovbusha" in the village Bubnichesk in the Carpathian region. In Per aspera ad astra: to the 100th anniversary of the renowned archaeologist Boris Tymoschuk. Abstracts of the International Scientific Seminar of the Conference, April 8, 2019. Chernivtsi: CHNU, p.103-105 (ukr).

Tersky S., Kutseniak O. 2019. Excavations of the Lviv History Museum in the village. Urich in 1973. In Tustani monuments in the context of the Carpathian development in the prehistoric times and in the Middle Ages; problems of their preservation and use: materials of the IV International Scientific Conference on the 80th Anniversary of the Birth of Mykhaylo Rozhko, June 6-7, 2019, Lviv, p.10-11 (ukr).

Tikhomirov N. A. 1950. "List of Russian cities near and far". Historical notes, Institut of the history of the USSR Academy of Sciences of the USSR. Iss.40. Moscow. p. 214–259 (rus).

Terskyj S.

EASTERN CARPATHIAN REGION' DEFENSE CONSTRUCTION IN THE SECOND HALF OF THE 13TH - 14TH CENTURIES: ON THE BACKGROUND OF THE MILITARY-POLITICAL SITUATION

The second half of the 13th - 14th centuries - a little studied period in the military history of the Galicia-Volyn lands. In addition to the paucity of written sources, various political "stamps" have hindered his fruitful study of other methods for a long time. They also influenced the archeological science of the period. Only large-scale studies of the time layers with bright chronological markers (mainly imported items), conducted by the author in the 1990s at the main centers of the Galicia-Volyn state of this period - Volodymyr, Lutches'k, Lviv, and Peresopnytsia antiquities so-called Of the post-Mongol period, but also to find out a number of features of socio-political development of Ukrainian lands in the run-up to the loss of statehood. It is found that this chronological scale also allows to date the mass appearance of fortifications in the foothills of the Eastern Carpathian region in the period XIII-XIV centuries.

It was during this period that the activity of the Grand Duchy authorities on the development of the foothills was active, which led to significant changes in the settlement. The construction of a fortification network in the newly conquered territories had its own peculiarities. It took place under conditions of aggravation of the military-political situation around the Galicia-Volyn state at this time. A characteristic feature of the defensive construction of the Eastern Carpathian region during this period was the widespread involvement of the most modern fortification techniques, which took place against the background of the deepening of military contacts in the Central European region. These were special forms of rock-timber construction that made the fortresses inaccessible even to experienced Mongol troops.

Keywords: fortification network, defense construction, military-political situation, Grand Duchy power, Galicia-Volyn state.